

Een nieuw hoofdstuk in het politieke leven van Frankrijk

Elisabeth Gauthier

Na¹ de catastrofe van 2002, waar als gevolg van de massale ontevredenheid met de regering van *la Gauche plurielle* Jospin reeds bij de eerste stemronde van de presidentsverkiezingen geëlimineerd werd en er enkel nog tussen Chirac en Le Pen in de tweede ronde kon gekozen worden, is er weer een door de PS geleide regering. En voor de eerste maal sinds het aftreden van François Mitterrand in 1995 heeft Frankrijk weer een sociaaldemocratische president. Daarbij komt nog dat voor het eerst in de Vde Republiek – in navolging van de sterke van links in de lokale en regionale bestuurscolleges – sedert een half jaar de senaat een linkse meerderheid heeft. Waardoor alle institutionele intermediaire niveaus hoofdzakelijk door PS-vertegenwoordigers geleid worden.

Gedurende de tienjarige heerschappij van rechts (president, meerderheid in de nationale vergadering en de senaat) waren de krachtsverhoudingen verschoven. Binnen rechts heeft Sarkozy eerst als minister van binnenlandse zaken en daarna als president ‘traditioneel rechts’ systematisch meer naar rechts verschoven, vooral sedert het mislukken van zijn verkiezingsstrategie in 2007 om een sociale groep van “werkwilligen” in te voeren en daarmee de hegemonie van het neoliberalisme nog eenmaal te consolideren.² Daarmee moest hij zich verzekeren van een sociale basis, waarin de FN-kiezers werden meebetrokken. Sedert jaren echter heeft rechts alle lokale en regionale verkiezingen van links verloren, en tegelijk kwam in 2007 het FN, die niet meer verzwakte, weer duidelijk naar boven.

Crisis van het politieke systeem en stemonthouding

Met bijna 44 procent onthouding van stemmen werd ditmaal het record van 2007

Het kiesresultaat heeft de krachtsverhoudingen naar links verschoven, en tegelijk werd rechts in zijn geheel rechtser.

(40 procent) gebroken. Sinds de inrichting van het algemene kiesrecht voor mannen in 1848 werd nooit zo een niveau bereikt. Voegt men de 43,7 procent onthouding van stemmen bij de 3,9 procent ongeldige stemmen en de 6 procent van de kiesgerechtigde bevolking die niet in de verkiezingsuitslag verschijnen, dan heeft niet eens de helft van de kiezers aan een kandidaat de opdracht gegeven haar te vertegenwoordigen. En de gekozen afgevaardigden kunnen zich slechts op de wil van hoogstens een vierde van de potentiële kiezers baseren. De niet-legitimering van de politieke vertegenwoordiging treedt zo duidelijk op de voorgrond.

Twee thema's staan in de discussie centraal. Het politieke systeem van de zich in crisis bevindende Vde Republiek beperkt of vervormt de uitdrukking van de wil van de kiezers. De prioriteit van de presidentsverkiezing degradeert de legislatieve verkiezing tot een bekrachtiging van de president, tot een formaliteit.³ Het meerderheidskiesrecht zonder proportionaliteit werkt in de richting van een tweepartijensysteem, dat niet beantwoordt aan de Franse politieke traditie. Bijgevolg wordt de “alternance”, d.w.z. de eenvoudige meerderheidswissel, tot enig ‘realistisch’ perspectief en een opkomen voor politieke verandering als weinig geloofwaardig gediscredeerd. Bovendien wordt de angst voor het “extreme” gemobiliseerd om de stemmen reeds in de eerste stemronde als ‘nuttige stemmen’ in de richting van de beide grote partijen te kanaliseren. Het FN en zijn instrumentalisering dragen eveneens tot de blokkering van het politieke systeem bij. Sedert zijn optreden op de

politieke scène wordt de angst voor het FN van de kant van de PS opgeblazen om geen links alternatief te laten opkomen zonder weliswaar het probleem FN aan de wortel te behandelen. En tegelijk worden van de kant van het FN het ressentiment ten gunste van de splitsing van de lagere klassen voorbereid en daarmee van de vragen over klassenstrijd afgeleid. Eindresultaat: 94 procent van de parlementaire zetels zijn in handen van de beide grote partijen, hoewel deze bij de eerste stemronde van de presidentsverkiezingen slechts 55 procent van de stemmen behaalden. Gezamenlijk kwamen Le Pen, Bayrou en Mélenchon 38 procent van de stemmen, maar ze beschikken slechts over 2 procent van de parlementszetels. Een rondvraag in januari toonde aan dat de meerderheid van de Fransen de voorstellen van het FdG over minimumloon, woonpolitiek, bankensysteem ondersteunen; deze worden echter in het parlement door minder dan 2 procent van de gedeputeerden gedragen. Weer eens werd duidelijk hoe gerechtvaardigd het door het FdG verdedigde project van een nieuw geconcepieerde “6de Republiek” is.

De tweede vraag betreft de sociale en politieke redenen voor de onthouding van stemmen. De verlamming van de eigen politieke uitdrukkingsmogelijkheden wordt ooit volgens sociale structuur, politieke sensibiliteit en leeftijdsgroepen verwerkt. Zo bedraagt het differentieel⁴ in de opkomst bij de verkiezing 21 procent tussen de minste en de beste inkomens, 36 procent tussen de leeftijdsgroep van 18 tot 24 jaar en die van de meer dan 60-jarigen. Slechts 47 procent van de potentiële kiezers uit een huishouden met een maandelijks inkomen van minder dan 1200 € gaan naar de legislatieve verkiezing, tegenover 62 procent van zij met een gezinsinkomen van meer dan 4500 €. Slechts

48 procent van de arbeiders en 52 procent van de bedienden stemmen, maar 60 procent van de leidende bedienden en vrije beroepen. Bij de inkomens boven 3000 € maandelijks verkrijgt rechts de meerderheid. De stemonthouding is structureel voor links ongunstig, daar de meer links ingestelde kiesgroep van 18 tot 30 jarigen 24,5 procent van de ingeschreven kiezers en slechts 16,5 procent van de deelnemers aan de verkiezing voorstelt, in vergelijking met de duidelijk rechts ingestelde 60 tot 79 jarigen (23,1 van de potentiële en 28,3 van de feitelijke kiezers). Bij de kiezers uit de volkse milieus (“milieux populaires”), onderste middenlagen en de jongeleeftijdsgroepen bestaat er een duidelijke links overschot. Waaruit besloten kan worden dat de potentieel sterker links kiezende en in de sociale hiërarchie vanonder staande burgers hun ontevredenheid dikwijls door stemonthouding uitdrukken, en daarmee hun distantie tegenover het verkiezingsaanbod en ook wel een gevoel van onmacht te kennen geven. Als het om het belangrijkste – het wegstemmen van Sarkozy – ging, werd meegedaan. De mogelijkheid om op de verdere vormgeving van de politiek in te werken mobiliseerde duidelijk minder. Telkens als het mogelijk blijkt om iets feitelijk te veranderen – bijvoorbeeld bij

het referendum in 2005 – bereikt de mobilisering van de volkse milieus een hoog niveau. Een rondvraag toont in 2010 dat 67 procent van de Fransen noch aan links, noch aan rechts hun vertrouwen schenken, en dat het cijfer bij de volkse milieus duidelijk onder het gemiddelde ligt.⁵

De oriëntering van de invloedrijkste partij in het linkse veld, de zogenaamde ‘bestuursommekeer’ (‘tournant gestionnaire’) van de PS⁶ – de afwending van een maatschappijveranderend perspectief ten gunste van de rol van een iets meer sociaal georiënteerd management van de heersende verhoudingen – versterkt op het niveau van de partijen de institutioneel gefundeerde, systeemverzekerende werking van het politieke systeem. Het gaat geenszins om de mobilisering van de burgers en kiezers voor een maatschappijveranderend alternatief, maar om hun akkoord met een iets meer sociaal en democratisch vormgegeven bestuur, waarvoor de volkse milieus niet massaal gemobiliseerd en vaak slechts om het ergste te verhinderen kunnen gewonnen worden.

Vaak wordt beweerd dat de geringere deelname aan de verkiezingen bij arbeiders,

bedienden, onderste middenlagen en jonge kiezers door een gebrekkige “politiserings” te verklaren zou zijn, die enkel door een zeer intensieve campagne zoals bij de presidentsverkiezing zou te overwinnen zijn. Meer diepgaande onderzoeken van het politieke bewustzijn en gedrag tonen dat deze distantie van de volkse milieus tot het politieke systeem steeds groter wordt. Reeds sinds Mitterrands ‘neoliberale ommekeer’ in 1983 verwijderden de links ingestelde volkse milieus zich in toenemende mate van de ‘regeringslinkse’ PS en PCF, trekken zich in onthouding terug of ondersteunen punctueel linkse protestkandidaten. Terwijl rechts ingestelde volkse milieus vaker voor het FN kiezen. In de context van de crisis die niet meer een abstract concept maar vooral voor de volkse milieus en vele Franse regio’s concrete realiteit wordt, spreekt een nieuwe studie⁷ over een breuk in de bewustzijnsontwikkeling, waarbij Frankrijk steeds minder verschijnt als een land met een ‘boven’ en een ‘onder’, die zich met twee verschillende snelheden ontwikkelen, maar als twee landen die zich in tegenovergestelde richtingen uit elkaar bewegen.

Céline Braconnier, een specialiste in de politieke sociale geografie van de stemonthouding, observeert bij het hele kiesproces in 2012 een accentuering van de sociale ongelijkheid bij de verkiezingsdeelname.⁸ In de armste stadswijken, waar niet meer wordt geloofd in de capaciteit van de politiek om hun levensomstandigheden te verbeteren, ligt de stemonthouding van de armsten, de precairsten en de jongsten reeds 20 procent boven het gemiddelde. Slechts een kandidaat die geloofwaardig een breuk met de heersende logica belooft, kan hier nog mobiliseren. Deze fenomenen kenmerken sinds de tachtiger jaren in toenemende mate de politieke verhoudingen van talrijke westerse democratieën, ongeacht het kiessysteem. Slechts een argumentatie die naast institutionele er ook de sociale en politieke factoren bij betreft, kan als pertinent beschouwd worden.

Recompositie van rechts

UMP (229 afgevaardigden) en ook het centrum (Modem, 2 mandaten) zijn naar beneden gedonderd, ook al is het de UMP gelukt, in 400 van de 577 kieskringen een iets beter figuur te slaan dan Sarkozy, en

bijgevolg de schade te beperken. Bovendien vormen de meer dan 60-jarigen en welgestelden de kern van de UMP. Een centrale vraag van de UMP voor de nabije toekomst is dus, op welke wijze de sociale basis kan worden uitgebreid. Voor deze achtergrond moet de standpuntbepaling en de recompositie van rechts en de leidende rol in de oppositie beschouwd worden.

Twee FN-leden (waaronder Jean-Marie Le Pens kleindochter) en een vroeger FN-lid worden afgevaardigden met mandaten uit Zuid-Frankrijk waar de invloed van extreem rechts sterk geconcentreerd is. Alle componenten van rechts bereiden zich op hun oppositierol voor, stellen zich in op een komende desillusie en zullen om de hegemonie in het rechtse kamp vechten.

Het FN zoekt een recompositie van rechts in zijn tegenwoordige crisis te bespoedigen en daarbij een mogelijks centrale rol te spelen om binnen rechts de hegemonie bij de verkiezingen in 2017 te verwerven. In de UMP zal het tot een standpuntbepaling tussen tenminste twee richtingen komen: een duidelijke verzaking aan het FN, of het aangaan van allianties. Sarkozy's verschuiving naar rechts van de UMP heeft de tweede variatie duidelijk versterkt.

In de laatste jaren heeft het uitbrengen van de stemmen voor het FN zich veranderd van een protesthouding naar een sterke instemming die zich bovendien rond de as 'nationale preferentie en xenofobie' kristalliseert. Ook de kritiek op de EU die een cocktail van "nationaal – sociaal" ontwikkelt, is een mobilisatiefactor. Een nieuwe zone van FN-invloed wordt duidelijk, een "ruimtelijke breuk"⁹ die met de territoriale segregatie samenhangt. Zo stemmen relatief slecht stellende bevolkingslagen (arbeiders, bedienden, weinig gediplomeerde jonge mensen), die op grond van de hoge woningkosten aan de periferie van de steden (helemaal in de banlieus) in periurbane ruimten verdrongen werden, waar ze met een geringe inrichting van openbare diensten, enorme transportproblemen en het gevoel van verlatenheid te kampen hebben, in versterkte mate voor het FN. Ongetwijfeld veroorlooft geen enkele observatie om de sympathie voor het FN te identificeren met de optie van een "antikapitalistisch rechts". De FN-sympathisanten spreken zich wel in sterkere mate dan de

UMP-kiezers uit voor een verhoging van de vermogensbelasting, tonen zich sterker door het stijgen van werkloosheid en het risico van het verdwijnen van de openbare diensten verontrust, maar "hun revolutie schijnt – wat de grote meerderheid betreft – de sociale, economische, maatschappelijke orde in gelijke omvang als de sympathisanten van niet-FN-rechts te accepteren."¹⁰ De mate van sympathie met het FN stijgt, samen met de moeilijkheden in het leven en het daardoor veroorzaakte gevoel van revolutie tegen de "alomtegenwoordigheid van immigranten die ons 'duur' te staan komen, 'onze' arbeidsplaatsen wegnemen, geweld en onbeschaafde gedragingen vertonen, en waaraan 'onze' politici alles geven en toestaan, terwijl niets voor 'ons' gedaan wordt".¹¹ Een opinie-enquête toont hoe zeer de factoren "toorn" en "protest" bij de keuze voor het FN gepaard gaan met een onverschilligheid tegenover de maatschappij en een hoge graad van "sociaal egoïsme" weerspiegelen.¹² Binnen het rechtse kiezerskorps kan een "klasseneffect" vastgesteld worden, in zoverre er binnen de fractie van de arbeiders in sterkere mate voor een rechts dat een maatschappelijke breuk verdedigt (FN), geopteerd wordt en minder dan het gemiddelde voor een centristische

of klassieke formatie.¹³ Een voorbeeld uit Florange, een stad in het oosten van Frankrijk waar de discussie over de toekomst van de hoogoven (Arcelor Mittal) met grote symbolische betekenis gevoerd wordt: In vergelijking met 2007 kreeg in de eerste stemgang van de presidentsverkiezingen Sarkozy -606 stemmen, Le Pen +636 (25,7%), Mélenchon +654 (11,8%). Wat de arbeidersstem – een erg omstreden vraag – in het algemeen betreft, stelt Mélenchon heel juist vast dat 80 procent van de arbeiders *niet* voor FN kiezen, wanneer men de hier zeer sterk verbreide stemonthouding meerekent.

Was het Sarkozy in 2007 gelukt om een groot deel van de FN-kiezers op te zuigen, dan is dat in weerwil van zijn zeer rechts gericht regime ditmaal niet gelukt. In tegendeel, de ideeën van het FN werden systematisch – met de hulp van de uit het FN komende adviseurs van Sarkozy – opgewaardeerd. Bij de legislatieve verkiezingen werden door de UMP-kandidaten twee tegenstrijdige opties verdedigd. Enerzijds de voortzetting van de door Chirac verdedigde strategie van een "cordon sanitaire" tegenover het FN, wat in enkele gevallen ook kan betekenen dat men in de tweede stemronde ook voor een PS-kandidaat en tegen het FN zal stemmen. Of

de zogenaamde “noch-noch”-positie (het ondersteunen van noch het FN, noch de PS), waarmee FN-kiezers gunstig gestemd en wegen voor toekomstige allianties met het FN zullen geopend worden.¹⁴ In ’t geheel zou Sarkozy’s verschuiving naar rechts voortgezet en de dammen tussen UMP en FN verder opengebroken worden. Weliswaar verloor de rechtervleugel binnen de UMP (Droite populaire) een groot aantal (21) van zijn vroegere 43 afgevaardigden. Het verwijt aan deze groepering: de UMP heeft zich niet ver genoeg (of te laat) rechts gepositioneerd en zo aan het FN 3 miljoen kiezers bij de legislatieve verkiezingen (tegenover 1 miljoen in 2007) overgelaten. Nu zou beslist gestreden moeten worden “tegen de volledig ontregelde globalisering en de steeds meer de vorm van een kolonisatie aannemende immigratie”.¹⁵

Deze situatie toont hoe belangrijk het zal zijn om het offensief van het FdG tegen het FN verder te ontwikkelen, volgens de conceptie van de presidentsverkiezingen, waar het erom ging om alle aspecten van de systeembehoudende functie van het FN en zijn gevaar voor de maatschappij aan te tonen.

Wat zal de PS doen met haar volstrekte macht?

Ondanks een inhoudelijk ontgoochelende verkiezing verwierf de PS (met de van haar afhankelijke coalities) alleen de absolute meerderheid (316 afgevaardigden), zonder de Groenen (17) en het FdG (10). Dat was Aubry’s doel en heeft ook voorafgaand de onderhandelingen over de eventuele gemeenschappelijke kandidaturen van verzameld links in kieskringen met het gevaar voor een FN-afgevaardigde tot mislukken veroordeeld.

Het kiesresultaat heeft de krachtsverhoudingen naar links verschoven, en tegelijk werd rechts in zijn geheel rechtser. Een wezenlijke verschuiving van de culturele hegemonie kan tot hiertoe niet vastgesteld worden, en deze verkiezing vertoont geen breuk met de heersende politieke verhoudingen, zoals dat in 1981 het geval was of vandaag in Griekenland plaatsvindt. Nochtans stonden de PS voorheen alleen nog niet zo vele institutionele hefboomen ter beschikking.

Hoewel Hollande op het niveau van de Franse instellingen de handen vrij zou hebben om concreet de dominantie van de oligarchie in Frankrijk en Europa te bestrijden, wil zijn programma in zijn tegenwoordige conceptie de heersende logica wel corrigeren, maar geenszins principieel in twijfel trekken. De institutioneel versterkte macht moet ook niet – dat is reeds duidelijk – als een hefboom gebruikt worden om in Europa, in samenwerking met krachten en landen die belangstellen in een nieuwe oriëntering van de EU, een wissering van politiek te bevorderen.

De hardheid van de algemene en Europese crisissen zal Frankrijk nog sterker aangrijpen, het slechtste is nog op komst. Reeds op de dag na de verkiezing werd er over “noodzakelijke inspanningen”, “offers” ... gesproken, die – in onderscheid met Sarkozy – “rechtvaardig verdeeld” zullen worden. De Franse president heeft zwaar in de Griekse kiesbeslissingen ingegrepen, opgeroepen tot een zogenaamde “pro Euro kiesbeslissing” en hij heeft daarna de Grieken gefeliciteerd. Met het oog op de EU-top van eind juni waar de bankunie, de budgetunie en het politiek federalisme op het programma staan, kan in Hollandes groeidiscours tot hiertoe geen afzwerping van de noodlottige bezuinigingskoers waargenomen worden. Wanneer de minister van economie Moscovici meent dat de Europese voorschriften tegelijk nagekomen en op de beloofde “politieke verandering” (“le changement maintenant”) georiënteerd zouden kunnen worden, dan is dat onhoudbaar.

De sociale vragen zullen met de binnenkort plaatsvindende “conférence sociale” op tafel komen. De vakbonden zullen na hun minachting door Sarkozy, opnieuw hun plaats vinden, maaie ze zullen ongetwijfeld grote druk moeten uitoefenen om passende antwoorden op enkele centrale verzoeken te krijgen.

Pierre Laurent (voorzitter van de PCF en van de Europese Linkspartij) heeft bij het overleg over de positionering van het FdG meermaals onderstreept, welke brutale confrontatie met de krachten van het kapitaal in Europa plaatsvindt, hoe zeer bewegingen van alle aard ook pogen weerstand te bieden en veranderingen door te zetten, maar ondanks hun dynamiek zonder resultaat

blijven, en hoe zelfs politieke systemen beginnen in te storten. De ideologische en politieke discussie over de interpretatie van de crisissen en de daarbij passende politiek wordt in de linkerzijde heftig gevoerd. De tegenstellingen die zich in Europa onvermijdelijk zullen verdiepen, zullen ook deze discussie verder aanwakkeren en daarmee het FdG voor grote uitdagingen stellen.

Tegenstrijdige resultaten voor het Front de Gauche

In 90 procent van de 577 kieskringen behaalt het FdG meer stemmen dan de PCF-kandidaten bij de laatste verkiezingen, met een gemiddelde van 6,9 procent (4,5 procent in 2007) en meer dan gemiddelde resultaten vooral in de grote steden. Tegelijk groeit de PS geweldig, en verdringt daarmee ook een deel van de opnieuw aantredende afgevaardigden van het FdG die het er in ’t algemeen zeer goed van af brengen (om en bij de 30 procent), zoals JL Mélenchon (21 procent) in een kieskring in Noord-Frankrijk. Samen met de overzeese afgevaardigden konden de 10 FdG-afgevaardigden nu toch een 15-koppige parlementsgroep vormen en daarmee hun onafhankelijkheid bewaren.

De Groenen behalen in vergelijking met 2007 slechts daar een betere uitslag waar ze volgens hun overeenkomsten op de ondersteuning van de PS konden rekenen, en stagneren in de rest van de kieskringen. Extreem links trad bij deze verkiezingen nauwelijks op de voorgrond.

Voor het FdG was het een grote ontgoocheling dat van de 4 miljoen stemmen bij de presidentsverkiezingen er bij de navolgende parlementsverkiezingen vele stemmen verloren gingen. 38 procent van de Mélenchonkiezers hebben hun stem onthouden (35 procent van de Sarkozykiezers, 32 procent van de Hollandekiezers). Voorts hebben 38 procent van de Mélenchonkiezers en 34 procent van de sympathisanten van het FdG reeds bij de eerste stemronde van de legislatieve verkiezingen voor de PS gestemd. Onder de sympathisanten van het FdG was de mobilisering bij Mélenchon het grootste (75 procent tegenover 69 procent bij de PS-sympathisanten, 50 procent bij de Groenen, 65 procent bij de UMP, 54 procent bij het FN). De zich “zeer links” classificerende kiezers hebben

voor 36 procent FdG- en voor 46 procent PS-kandidaten gekozen. 93 procent van de FdG-kiezers verklaren zich op 10 juni tevreden (70 procent) en zeer tevreden (23 procent) met de politiek van de nieuwe regering. Daaruit kan besloten worden dat de kern van de meest gepolitiseerde FdG-kiezers zich met het FdG identificeren, maar dat de mobiliserende werking van de presidentskandidaat Mélenchon bij de legislatieve verkiezingen op het niveau van de afzonderlijke kieskringen niet herhaald kon worden.

De op landsniveau imponerende mobilisering rond de kandidaat Jean Luc Mélenchon bij de presidentsverkiezing kon bij de in kieskringen opgesplitste parlementsverkiezing niet herhaald worden. Feitelijk was de presidentsverkiezing de eerste, waarbij nationaal een FdG-campagne werd gevoerd, terwijl bij de voorafgaande regionale en Europese verkiezingen de in 2008 opgestarte FdG-strategie zich niet in alle regio's kon doorzetten en sporadisch door de PCF andere verbintenissen (met de PS bij de regionale verkiezingen) aangegaan werden. Nu heeft zich in de PCF nationaal de FdG-optie doorgezet. Ongetwijfeld werd in het laatste kiesproces zichtbaar dat niet alle kandidaten en sprekers van het FdG zich in verhouding tot de PS op dezelfde wijze positioneerden. De boog spant zich van posities die nog steeds van het "gauche plurielle" dromen, tot tonen die bijna als een oppositie tot de sociaaldemocratie klinken.

De uitdaging zal daarin bestaan om tussen de rol van een linkse vleugel in een hypothetische "gauche plurielle" en een gauchistisch-oppositionele houding tegenover de sociaaldemocratie een autonome weg te construeren. Hoezeer de PS een absolute hegemonie ter linkerzijde, vooral met het oog op de aanstaande sociale en politieke confrontaties nastreeft, werd in de laatste periode weer eens duidelijk. Wat de PCF betreft, berust haar invloed essentieel op haar lokale en regionale verankering en aanwezigheid in de instellingen, waarbij de verhouding tot de PS bij de samenstelling van de gemeenschappelijke lijsten en het gemeenschappelijke beheer van de territoriale verenigingen¹⁶ een wezenlijke rol speelt. Er bestaan dus objectieve politieke, materiële en persoonlijke hindernissen voor de volle ontwikkeling van een

politieke autonomie. Ongetwijfeld kan enkel de weg naar een politieke autonomie een draagkrachtig perspectief bieden. Vooreerst omdat de politieke lijn van de PS niet uit de crisissen kan wegleiden, en het FdG zich als opgave moet stellen om de regeringspolitiek mogelijks sterk te beïnvloeden, alternatieve voorstellen geschikt voor de meerderheid moet maken, en de kritiek niet aan rechts of extreemrechts moet overlaten. Verder omdat het proces van de verdere vorming van het FdG slechts op basis van een autonome en duidelijke politieke lijn om een politieke ambitie te formuleren, breder kan verzamelen en succes hebben. Ten slotte omdat de vraag over Europa links diepgaand splitst en met grote energie in de richting van een politieke wissel in Europa, tezamen met alle beschikbare krachten, moet gewerkt worden.

Voor een regeringsdeelname zijn volgens de mening van alle componenten van het FdG de voorwaarden tegenwoordig niet gegeven. Dat betekent dat het FdG zich als deel van de linkse meerderheid in het land en in het parlement, maar niet als regeringsmeerderheid ziet. Aan de kant van geëngageerd links zal het strategisch erom gaan, mogelijks veel druk binnen en buiten

de instellingen voort te brengen, om de slinger naar links te verschuiven, vooral in de vragen van Europese constructie, de lonen en sociale normen, de arbeidsplaatsen, van de openbare sector en de democratie. De verdere ontwikkeling van het programma van het FdG, "L'Humain d'abord", waarbij de in de kiesstrijd nieuw opgerichte netwerken en werkgroepen worden betrokken, is gepland.

Hollande en de PS hebben in de kiesstrijd nauwelijks iets ondernomen om de hegemonie naar links te verschuiven en zich vooral gestort op de wens om Sarkozy kwijt te geraken. De campagne van Mélenchon heeft enkele linkse accenten gelegd, die nu verder moeten ontwikkeld worden. Een mislukken van het sociaaldemocratisch presidentschap en regering zou niet alleen dramatische economische en sociale uitwerkingen kunnen hebben, maar ook naar een duidelijke versterking van extreemrechts en een politieke catastrofe kunnen voeren. Voor links betekent dat een grote uitdaging om namelijk voortdurend de slinger naar links te verschuiven en tegelijk een maatschappelijk alternatief geloofwaardig en hegemoniebekwaam te maken.

Een verdere ontwikkeling van het Front de Gauche als politieke constructie wordt door alle componenten alsook de niet partijpolitiek georganiseerde medestrijders gewenst, waarbij wel in de nabije toekomst veel gediscussieerd en geëxperimenteerd zal worden om gangbare wegen te vinden. Feitelijk is een dynamiek onder actieve medewerking van talrijke, niet georganiseerde “citoyens”, vakbondsleden, jonge mensen, vroegere partijleden ontstaan. 1500 intellectuelen hebben Mélenchon ondersteund. De PCF heeft besloten om de constructie van het FdG verder te vervolgen en te versterken. De noch bestaande twijfels aan de efficiëntie van het FdG schijnen opgeruimd te zijn, waarmee de discussie over de concrete constructiewegen op gang komt en de volgende partijdag in februari 2013 zal bepalen. Van de kant van de Parti de Gauche wordt eveneens een consolidering van de open “assemblées citoyennes” gewenst en onderstreept dat de vorm van een “front” met het oog op zijn flexibiliteit en openheid efficiënter bleek te zijn dan de oorspronkelijk verdedigde idee van een nieuwe oprichting van een gemeenschappelijke partij volgens het schema van Die Linke. Nieuwe groeperingen, die vooral uit de NPA komen, willen zich bij het FdG aansluiten.

Het zal ook over de vraag gaan, hoe duurzaam het FdG als levendige politieke beweging georganiseerd zal worden met het strategische doel van een verandering van politiek. Tegelijk zal de consolidering van het FdG afhangen van de ontwikkeling van al haar componenten en hun capaciteit om een adequate bijdrage tot een gemeenschappelijke nieuwe dynamiek te leveren. En het zal ook daarom gaan om gemeenschappelijke politieke doelstellingen op te stellen en daarmee de activiteit van de gedecentraliseerde ‘assemblées citoyennes’ voorbij de verkiezingscampagne in stand te houden. Bovendien zal de ontwikkeling noodzakelijk zijn van een collectieve en breed erkende leidinginstantie, met de capaciteit om de strijd om de hegemonie concreet vorm te geven.

Op het Europese niveau worden in meer landen de realiteiten ter linkerzijde anders. Daar waar de sociaaldemocratie ten gevolge van haar bezuinigingskoers naar beneden stort – zoals de Pasok in Griekenland, de PSOE in Spanje en waarschijnlijk de PvdA in Nederland – wordt radicaal

links niet in de draaikolk meegezogen, wat de resultaten van Syriza in de eerste plaats tonen, maar ook de enquêtes voor de Nederlandse SP alsook de vooruitgang van de Spaanse IU. In landen waar de sociaaldemocratie weer aan het roer komt, zoals in Denemarken en Frankrijk, gelukt het transformatorisch links ook tegelijk vooruitgang te boeken. Om de fragmentering van radicaal links te overwinnen en de samenwerking met linkse, zich van de sociaaldemocratie verwijderde groeperingen mogelijk te maken, wordt veelal gepoogd om met nieuwe vormen van allianties te experimenteren, waarbij de vorming van “fronten” als relatief open en flexibele vormen bruikbaar blijken te zijn.

(Vertaling: Guy Quintelier)

Noten:

¹ Dit artikel is eerst in het Duits gepubliceerd in het tijdschrift *Sozialismus* (7/2012), Hamburg.

² Zie Bischoff/Gauthier: “Sarkozy und die Hegemonie des Neoliberalismus”, Supplement bij het tijdschrift *Sozialismus* (12/2007).

³ In deze logica zijn de PS-kandidaten agetreden onder de vlag “majorité présidentielle” (meerderheid van de president).

⁴ Voor deze gegevens zie Jean-Yves Dormagen, *Libération* 21/6/2012 en de IPSOS-enquête op de verkiezingsdag.

⁵ Sofres/CEVIPOF 2010.

⁶ Moet men over een Gotha II spreken?

⁷ Alain Mergier / Jérôme Fourquet: *Le point de rupture. Enquête sur les ressorts du vote FN en milieux populaires*. Fondation Jean Jaurès, 2011.

⁸ *Humanité* 22/6/2012.

⁹ Christophe Guilly, *Fractures françaises*, 2010. Zie *Le Monde*, 25/5/2011.

¹⁰ Guy Michalat / Michel Simon, “Le peuple, la crise et la politique.” Étude éditée par la Fondation Gabriel Péri, *La Pensée*, Supplément au numéro 368, 2011, p. 107.

¹¹ Ibidem.

¹² Gepubliceerd door *Libération*, 25/4/2012.

¹³ Michalat / Simon, p. 94.

¹⁴ 48 procent van de Fransen menen dat de positie van de UMP “noch PS – noch FN” daartoe zou bijdragen om de ideeën van het FN te banaliseren, 47 procent meent het tegendeel. CSA-enquête, *Huma* 5/6/2012.

¹⁵ Philippe Meunier (Afgevaardigde van het Droite populaire/UMP uit de regio Rhône), *Le Figaro* 21/6/2012.

¹⁶ De volgende belangrijke verkiezingen zijn de gemeentelijke verkiezingen in 2014.